

આ સ્થાનને મેળવી
આપની જાહેરખબર માટે
તદન ઓછા ભાવે...
આજે જ
સંપર્ક કરો...
M:9377124582

Fortnightly E-Magazine

॥ આય વલો અસાંજો વતન, મૂંછુ માવુભૂમિ કે નમન ॥

વડોદરાના કચ્છીઓનું

સમાજ-દર્શન

પરવાહિક ઈ-મેગેઝિન

આપના મોબાઇલ પર
આ અંકો નિયમિતરૂપે
મેળવવા ગ્રુપ જોઈન
કરવા અહીં ક્લિક કરો.

વર્ષ: ૨ • અંક: ૧૪ • સળંગ અંક: ૩૮ • ૩૦ સપ્ટે., ૨૦૨૫, સોમવાર • કુલ પાનાં: ૧૨ • ક્રિમત: નિ:શુલ્ક
Vadodarana Kutchionu Samaj Darshan • Mob: 9377124582 • Email: samajdarshan.mail@gmail.com

શ્રી ક. દ. ઓ. જૈન સમાજ, વડોદરા

શ્રી ક.દ.ઓ. જૈન સમાજ દ્વારા શ્રી શંખેશ્વર તીર્થ તથા સાથે મહેસાણા, આગલોડ, મહુડી તથા મીની ગિરનારની યાત્રાનું આયોજન તા.૨૧.૯.૨૦૨૫ના રોજ કરવામાં આવેલ. આ યાત્રામાં ૧૦૦ ઉપરાંત જ્ઞાતિજનો ભેટાયા હતા. સમગ્ર યાત્રાનો ખર્ચ નવીનભાઈ દામજી વિક્રમશી પરિવાર દ્વારા કરવામાં આવેલ. તેમના સુપુત્ર કેવલભાઈ સામાજિક કાર્ય કરીને સમાજની સાર સેવા કરે છે. તેમના પરિવારની અનુમોદના તથા બહુમાન કરવામાં આવેલ.

શનિવાર રાત્રે બે બસ દ્વારા વડોદરાથી બધા શ્રી શંખેશ્વર જવા રવાના થયા અને વહેલી સવારે ત્યાં પહોંચી શંખેશ્વરમાં શ્રી આગમ મંદિર ધર્મશાળામાં પહોંચી ત્યાં પ્રાતઃકાર્ય પતાવીને બધા શંખેશ્વર દાદાના દર્શને પહોંચ્યાં હતા અને ત્યાં સેવા-પૂજા કરી હતી. ધર્મશાળામાં ખૂબ જ સુંદર વ્યવસ્થા હતી. ત્યારબાદ બપોરે ભોજન બાદ યાત્રિકો ફરીથી બસમાં બેસી વડોદરા આવવા રવાના થયા હતા.

વળતી સફરમાં મહેસાણા, આગલોડ, મહુડી તથા મીની ગિરનાર તીર્થોમાં જિનેશ્વરના દર્શન કર્યાં હતા. મહુડી ખાતે શ્રી ઘંટાકર્ણ મહાવીરના દર્શન કરી બધા ધન્ય બન્યા હતા. ભક્તિધૂનની રમઝટ જમાવતા બધા રાત્રે વડોદરા પરત ફર્યાં હતા.

શ્રી કે.ડી.ઓ. જૈન વિમલ મહિલા મંડળ

શ્રી કે.ડી.ઓ. જૈન વિમલ મહિલા મંડળની નવી કારોબારી સમિતિનું ગઠન કરવામાં આવેલ છે. આ કમિટિમાં સર્વસંમતિથી નીચે મુજબની નવી કારોબારી કાર્યરત થયેલ છે.

પ્રમુખ: શ્રીમતી રિધ્ધીબેન લિનેશ લાલકા, ઉપ-પ્રમુખ: શ્રીમતી ભારતીબેન કિશોર લોડાયા, મંત્રી: શ્રીમતી લતાબેન નરેન્દ્ર ગોસર, સહમંત્રી: શ્રીમતી પ્રતિમાબેન હંસકુમાર લોડાયા, ખજાનચી: શ્રીમતી નિલમબેન મણીકાન્ત લોડાયા, સહખજાનચી: શ્રીમતી રશ્મીબેન કેવલ મોમાયા,

શાઈનીંગ સ્ટાર પાઠશાળા

શાઈનીંગ સ્ટાર પાઠશાળામાં સમાજના બાળકોને જૈન ધર્મનું ઓનલાઈન તેમ જ ઓફલાઈન માધ્યમ દ્વારા જ્ઞાન આપવામાં આવે છે જેમાં નિયમિત રીતે સમાજના બાળકો ભાગ લે છે. તેમને પ્રોત્સાહન આપવા માટે જ્ઞાતિજનો તરફથી તેમના ઘરના શુભ પ્રસંગોએ પ્રારંભિક ગિફ્ટ પર આપવામાં આવે છે જેથી બાળકોને પ્રોત્સાહન મળે છે.

શ્રી મહાકાલી માતાજીની ભાવના

નવરાત્રની આઠમના રોજ મંગળવાર તા. ૩૦.૯.૨૦૨૫ના રોજ અચલગચ્છ અધિષ્ઠાયાિકા દેવી શ્રી મહાકાલી માતાજીની ભાવનાનું આયોજન શ્રી ક.દ.ઓ.સમાજ દ્વારા માતૃશ્રી રતનબેન કાંતીલાલ મોતાના કે.ડી.ઓ. ભવન ખાતે કરવામાં આવેલ જેમાં બહોળી સંખ્યામાં જ્ઞાતિજનો હાજર રહ્યા હતા. આ સામુહિક ભાવનામાં ઘણાં ભાવિકો / લાભાર્થી પરિવારોએ ભાગ લઈ નવરાત્રીમાં માતાજીની આરાધનાનો લાભ લીધો હતો. ભાવનામાં માતાજીની ભક્તિ સાથે ગરબાની રમઝટ પણ જામી હતી જેમાં પરંપરાગત રીતે બધાએ ભાગ લીધેલ.

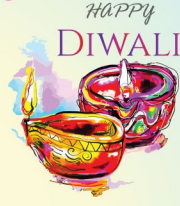
દિવાળી-નવ વર્ષના અવસરે

વડોદરાના કચ્છીઓનું

સમાજ-દર્શન

માં આપની કલરફૂલ

જાહેરખબર આપો :

પા પાનું - રૂ. ૫૦૦/- ફક્ત (Size : 12.5 x 15 cms)

અડધું પાનું - રૂ. ૧,૦૦૦/- ફક્ત (Size : 25 x 15 cms)

આખું પાનું - રૂ. ૨,૦૦૦/- ફક્ત (Size : 25 x 30 cms)

વર્ષભર જાહેરાત આપો
ખૂબ જ વાજબી ભાવમાં

For more info:

Contact: 9377124582

V FOODS

Kutch Varieties in Vadodara

To Get Latest Updates
Click
here &
join the
WA GROUP

કચ્છનો પારંપારિક સ્વાદ
સસ્તું નહીં, સાત્વિક ખાવ...

દર વખતે ફેશ ખાવ !

BOOKING ONLY

વડોદરામાં ફ્રી ડીલીવરી મેળવો ઘેર બેઠા *

Navin Patel | D 601, Smrudhi Satvik, Near Darshnam Antica, Danteswar
Road, Vadodara 390004 | M: 9377124582 | ONLY VADODARA DELIVERY

*subject to terms

We have shifted to New Address...

Varsha Patel

M: 9426326389

SINCE 1995

VARIANT
COOKING CLASSES

A Culinary Art Class

Regd. with DIC, Vadodara (Now MSME), (Govt. of Gujarat)

Certificate Course

Regular Batches will start after Diwali (from 1.11.2025)

Get enrolled today for Variety of Cooking Classes

D/601, Smrudhi Satvik, Near Darshnam Antica, B/h. Bansal Mall, Danteswar, Vadodara - 390004.

Website: www.variantclass.in | Email: variantclass@gmail.com

Basic

Punjabi

Chinese

Italian

Maxican

Chat

Icecream

Farsan

Chat

South Indian

Sandwitch

Pulao

Biryani

Mithai

etc...

ભજ્યાં પરાયણ

લેખક પરિચય: દેવલ શાસ્ત્રી એક બાણીતા કટાર લેખક છે. 'સંદેશ'માં આવતી કોલમ 'મારું વડોદરા' માંથી લેખ સંક્ષિપ્તમાં સાભાર લીધેલ છે.

ગત અઠવાડિયે બેરદાર વરસાદ પડ્યો ત્યારે અતિ ગંભીર વિષય પર આંકડાકીય વિગતો એકઠી કરતાં ચોંકાવનારા તથ્યો સામે આવ્યા હતાં... જે કોઈ મિડિયા રજૂ નહીં કરે..

ઓફિસમાં ૭૮.૯૩% પુરુષોએ વરસાદના નામે પેટ ભરીને ભજ્યાં ખાધા હતાં. જ્યારે ૫૫.૩૮% લોકોએ ઓફિસમાં ભજ્યાં ખાધા બાદ ઘરમાં પણ રડતું મોં કરીને ફરીથી ભજ્યાં ખાધા. ૪૭.૯૧% એ તો ઘરના ભજ્યાં ખાધા બાદ ભજ્યાં તો ઘરે જ ખવાય કહીને ઓફિસમાં ભજ્યાં પ્લાન કરી દીધા હતાં.

બેકે નવાઈ તો એ છે કે ૬૭.૯૮% વાઈફો બાણે છે કે માંદો પડનારો છે, ભોગવશે કહીને કકળાટ ન કર્યો... ઘરમાં ૪૫.૮૭% હસબન્ડોએ ભજ્યાં બેઠે ખાવા ડુંગળી ભત્તે સમારી હતી. ૭% વાઈફોએ તો ચણાના લોટમાં પાણી નાખી ભજ્યાં બનાવીને હસબન્ડોને વેકેશનમાં ઘરમાં ગોંધી રાખવા અંગે ભાષણો આપ્યાં હતાં. સામે પક્ષે ૨૨.૫૪% હસબન્ડોએ વાઈફોને ભજ્યાં જેવી હોટ અને સ્પાઈસી કહીને ખૂશ કરવા કોશિશ કરી હતી. ૯૮.૪૮% વાઈફોએ રોંચા જેવા ફાટેલા લેંચા પહેરીને ફરો છો તો હોટ ઇફેક્ટ આવતી ન હોવાની ફરિયાદ કરી હતી.

ભજ્યાં હાથથી ખાવામાં આવે છે, છરીકાંટા કે ચમચીથી ભજ્યાં ખાવાની કદી મજા આવે ? આપણે ત્યાં, ચીન, જાપાનમાં ભોજન પીરસવામાં આવ્યું હોય એ થાળી સાફ કરીને પુરું કરવાનો રિવાજ છે પણ કંબોડિયા કે ઇન્ડોનેશિયામાં થાળીમાં થોડું બાકી રાખવામાં આવે છે. કમ્પ્લેટ સાફ કરવું એટલે યજમાને મનથી પીરસ્યું નથી એમ સમજવું ! ખાલી થાળી તો યજમાનું

અપમાન કહેવાય, પણ ભજ્યાં કેવી રીતે છોડી શકીએ ?

જર્મની સહિત યુરોપના ઘણા દેશોમાં છરીકાંટા વડે જ ભોજન લેવાય, ભજ્યાં કેમ ખવાય ? બે છરીકાંટાનો ઉપયોગ ન કરો તો એવો અર્થ થાય કે ભોજન કાચું છે. વળી જર્મનીમાં કે યુરોપમાં ભજ્યાં ન ખવાય, પણ સ્કોટલેન્ડ ભજ્યાં શોખીન.

દુનિયાભરના સાઈકોલોજીસ્ટો માને છે કે ભોજન માટે જીવનસાથીનો ખાસ આભાર માનવાની ટેવથી ટૂંકા અને લાંબા ગાળે ફાયદો જોવા મળે છે માટે બહુ સત્યવાદી બનીને બનેલા ભજ્યાં પર ટિપ્પણીઓ કરવાની આદત બદલો.

તમને મોન્સૂનીયા સમયની રાષ્ટ્રીય આઈટમ ભજ્યાંની તલપ હોય તો સામી પાર્ટીના ટેસ્ટનો ખ્યાલ કરવો. પનીરના ભજ્યાં, વાટી દાળના ભજ્યાં, મેથી કે બીજી ભાજીઓના ભજ્યાં, દાલ વડા, બટાકા વડા, બ્રેડ વડા, ડુંગળીના ભજ્યાં, મરચાંના ભજ્યાં, કોર્ન ભજ્યાં, કેળાના ભજ્યાં, મિક્સ ભજ્યાં... પાણી આવ્યું ? ભજ્યાંમાં અનુકૂળતા મુજબ પસંદગી સરખી રાખવી.

સરખું ભોજન તમને બંનેને ગમતું હોય તો સુખી જીવનની નિશાની છે. દુનિયાભરના ૭૦% લોકો માટે સારા લગ્નજીવનની સૌથી મોટી નિશાની સરખો સ્વાદ પસંદ હોય છે. જીવનસાથીને ભજ્યાં બેઠેને ત્રાસ થતો હોય તો બહુ છેડખાની કરવી નહીં. ખાસ નોંધ: ભજ્યાં સાથે ડુંગળી ગમતી હોય તો ભત્તે સમારી લેવી ! કેચ અપ માંગશો તો બજારમાં લેવા મોકલશે !

વિશ્વભરના સાઈકોલોજીસ્ટોના મત મુજબ જે દંપતિઓ ક્યાં

જમવા જવું ને શું જમવું એ બાબતે સહમતિ બનાવી શકતા નથી, એમના લગ્નજીવન બહુ વખાણવા લાયક હોતા નથી. આપણે સાચવવું. બંને જણ સાથે ભજ્યાં બનાવે તો ઉત્તમ, પણ દેશી હસબન્ડો ડીશ અને ચાનો કપ પણ મૂકી આવે તો ય ભયો ભયો...

આમ તો આપણાં પડોશીઓ પાકિસ્તાન, અફઘાનિસ્તાન, નેપાળ, ચીન, મ્યાનમાર, બાંગ્લાદેશ બધા ભજ્યાંના શોખીન. પડોશીઓને ત્યાં ભજ્યાં બનતા હોય તો બધાને ખબર પડે, આપણે ત્યાં બને તો આ પડોશી દેશો બાકી રહે ? ભજ્યાં એક જ બિનસાંપ્રદાયિક આઈટમ છે જેના સ્વરૂપ અને સ્વાદ અલગ અલગ હોય છે.

પૌરાણિક યુગથી ભજ્યાં પ્રચલિત છે, જાપાન ગયાં અને ત્યાંથી નવા સ્વરૂપે આવ્યા. પોર્ટુગીઝ બટાકા, મરચાં ને ટામેટા લાવ્યા તો ભજ્યામાં નવા સ્વાદ ઉમેરાયા અને છેક યુરોપ સુધી ભારતીય સ્વાદ પહોંચ્યો. ચાર હજાર વર્ષથી દુનિયાને તીખાશ આપતા મરીને કારણે ભાતભાતની દાળની ભજ્યાં શોધાયા. સમય સાથે બ્રેડ પકોડા બન્યા, ગોવામાં કાજુના ભજ્યાં ને રાજસ્થાનના મરચાંના ભજ્યાં, ગુજરાતના મેથીના ભજ્યાં, મુંબઈના વડા પાઉંથી માંડીને રીંગણાં અને છેક આઈસક્રીમ સુધીના સ્વાદના ભજ્યાં બાણીતા બન્યા.

ઘરે મહેમાન આવે તો ફટાફટ બનતી ભારતભરની સૌથી પ્રચલિત આઈટમ હોય તો ચા અને ગરમાગરમ ભજ્યાં કે પકોડા... ખાવ, પીઓ ને રોમેન્ટિક રહો...

લેખન અને સંપાદન : દેવલ શાસ્ત્રી

હાર્દિક શુભેચ્છાઓ સહ
રામજીભાઈ કેસરીયા

MICROFINE
PRODUCTS

Mfg. of :
Bushes, Dowel Pins, Precision Components.
CNC Turned and Ground Shafts

797, GIDC Industrial Estate, Makarpura, Vadodra - 390010. GU.
Email : microfineproducts@gmail.com, microfineproducts@yahoo.com
Mob : +91 85111 63773

વડોદરાના કચ્છીઓનું

સમાજ-દર્શન

આપના સમાજના સમાચારો
નિયમિતરૂપે મોકલાવો.

આપ સમાચારો-ફોટા-અહેવાલ
વૌટસએપ નં. 9377124582 પર
અથવા

Email: samajdarshan.mail@gmail.com
પર મોકલાવી શકો છો.

વડોદરાના કચ્છીઓનું

સમાજ-દર્શન

કચ્છી સાહિત્ય
તથા કચ્છની
અનોખી માહિતી
સાથે
ગુજરાતીમાં
સંસ્કારી સાહિત્યની
સિલેક્ટેડ કૃતિઓનો
અદભૂત ખજાનો

આપના
મોબાઈલ
પર
નિયમિત
ધોરણે
અંકો
મેળવવા
અહીં ક્લિક કરો

ઘરનું સ્વાસ્થ્ય બગાડતા કેટલાક છોક

(સંદર્ભ : ઓનલાઇન આર્ટિકલ તથા ઇન્ટરનેટ પર ઉપલબ્ધ અન્ય માહિતી પરથી) સંકલન : નવીન પટેલ

વાસ્તુશાસ્ત્ર મુજબ આ સાત છોડ ઘરની અંદર ના ઉગાડવા બેઈએ. આ સાત છોડ ઘરમાં ઉગે તો ઘરની સુમેળમાં, વ્યવસ્થામાં ખલેલ પહોંચાડી શકે છે તેવું બાણવામાં આવેલ છે.

વાસ્તુ શાસ્ત્રના બાણકારોના અનુભવો તથા નિષ્કર્ષ પછી એ બાણવા મળે છે કે વાસ્તુ કંઈ ઘરની દિવાલો, બારીઓ અને ફર્નિચર સુધી જ મર્યાદિત નથી. તેની અસર ઘરમાં ઉછેરાતા છોડની ઉપર પણ થાય છે. આમ પણ કુદરત વાસ્તુ સાથે બેડાયેલી જ હોય છે તેથી તેની સારી-નરસી અસર ઘરની ઉર્બ શક્તિ પર થાય છે.

જે લોકો બેલેન્સ, સકારાત્મક ઘર બનાવવામાં માને છે, તેમના માટે કયા છોડ ઘરની અંદર ન લાવવા બેઈએ એ બાબતે કેટલાક નિયમો છે.

કેક્ટસ: આ એક વિચિત્ર આકારવાળા, ઓછી બાળવણી માંગતા ખૂબ જ આકર્ષક છોડ હોઈ શકે છે, પરંતુ વાસ્તુ અનુસાર, તેઓ 'સકારાત્મકતા' ઉત્પન્ન કરવામાં બહુ પાછળ પડે છે. તેમની કાંટાદાર ધાર સાથે કેક્ટસ નકારાત્મક ઉર્બને આકર્ષે છે જેને કારણે ઘરમાં બધાના સંબંધોમાં તણાવ પેદા થઈ શકે છે તેવું માનવામાં આવે છે. છતાં પણ એક આકર્ષક છોડ તરીકે તમારે રાખવો જ પડે, તો તેને ઘરની રહેવાની-વસવાટની જગ્યાની બહાર રાખી શકાય. તમારી બાલ્કની કે ટેરેસ પર એક રક્ષક તરીકે ઘરના વાતાવરણને ખલેલ પહોંચાડ્યા વિના તેનો ઉપયોગ કરીને તમે આકર્ષણ ઉમેરી શકો છો.

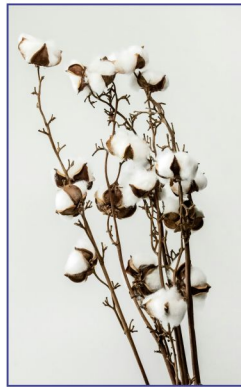

બોસાઇ: બોસાઇ વૃક્ષો એ એક કલાનું સ્વરૂપ મનાય છે. મોટા ઝાડના નાના સ્વરૂપમાં ફેરવાતી અબાયબી તરીકે તેને કાળજીપૂર્વક આકાર આપવામાં આવે છે. વાસ્તુ મુજબ બોસાઇ ઓછી મોહકતા ધરાવતી વસ્તુ છે. શાસ્ત્રોક્ત રીતે તે એક અટકેલી વૃદ્ધિ છે જેને હેતુપૂર્વક તેની સંપૂર્ણ ક્ષમતા સુધી વધવા માટે પ્રતિબંધિત કરાયેલ છે. આને કારણે તેને તમારા ઘરમાં લાવવાથી વૃદ્ધિ, સમૃદ્ધિ અને સુખાકારીને તમે પ્રતીકાત્મક રીતે અવરોધિત કરી રહ્યા છો એવું અનુભવાયું છે. તમારા બોસાઇ પ્રેમને તમે

તમારા કામના સ્થળે કે તમારા રહેઠાણની બહાર સ્થાન આપશો તો તે તમારા જીવનની સુંદરતામાં ખલેલ નહીં પહોંચાડે. તમારા વ્યક્તિગત નિવાસસ્થાનથી તેને દૂર જ રાખો.

સૂકા છોડ કે પાંદડાઓ: ઘણીવાર ડેકોરેશનની દૃષ્ટિએ આકર્ષક દેખાતા સૂકા ફૂલો અને પાંદડાઓને આપણે સાચવીએ છીએ. કદાચ તે ભાવનાત્મક મૂલ્ય પણ ધરાવતા હોઈ શકે. પરંતુ વાસ્તુશાસ્ત્ર તેને થોડી અલગ દૃષ્ટિએ નિહાળે છે. વાસ્તુ અનુસાર આવા સાચવેલા છોડ 'મૃત' ઉર્બ ધરાવે છે, જે આપણા ઘરમાં જીવનશક્તિને અસર કરે છે. વાસ્તુના પ્રથમ ગુણધર્મ અનુસાર ઘરમાં જીવંતતા અને તાજી ઉર્બ હોવી જરૂરી છે. સૂકા કે મૃત છોડ પર લટકાવવાથી આપણે ભૂતકાળમાં રહેતા હોઈએ એવું લાગે છે. આપણે કોઈ એવી ચીજને સાસવી બેઠા છીએ જે તેનો હેતુ પૂર્ણ કરી ચૂકી છે, જીવંત નથી અને તે કંઈક અંશે મૃત ઉર્બને ઘરમાં જીવંત રાખે છે. આના સ્થાને તાજા ફૂલો કે જીવંત છોડોને મુકી શકાય જે હંમેશા તાજી, વધુ સકારાત્મક ઉર્બ લાવે છે.

કપાસના છોડ પણ કેટલીક સંસ્કૃતિઓમાં અંતિમ વિધિઓ સાથે સંકળાયેલ હોવાથી સમાન રીતે આવી પ્રતિષ્ઠા ધરાવે છે. તમે ભૂતમાં માનો કે ન માનો, વાસ્તુશાસ્ત્ર આવા છોડને ઘરથી દૂર રાખવાનું સૂચન કરે છે જેને કારણે જગ્યામાં ભારેપણું આવે છે. ઘરમાં મન લાગતું નથી એવું બને છે.

મહેંદીનો છોડ: મહેંદીનો છોડ બધા માટે એક સુગંધિત, પ્રિય એ આકર્ષક છોડ છે. ઘરના બગીચામાં તેને વિવિધ આકારમાં કાપીને સ્થાન આપી શકાય પરંતુ ઘરમાં તે સંબંધોને અસ્વસ્થતા આપે છે એમ વાસ્તુશાસ્ત્ર માને છે. મહેંદીના પાંદડાઓનો ઉપયોગ હાથ પર સુંદર ડિઝાઇન બનાવવા, માથામાં વાટીને નાખવા પણ થાય છે. સાથેસાથે આ એક એવો છોડ છે જે વાસ્તુ અનુસાર દુ:ખ કે મૃત્યુ સાથે પણ જોડાયેલ છે. આ છોડને ઘરની

અંદર બટિલતા વધારવાને બદલે કુદરતી પ્રકાશમાં બાહ્ય છોડ તરીકે ઉછેરો.

મિલકતી વ્લાન્ટ (મદાર કે અકનું ઝાડ): આપણાં દેશમાં ખાસ કરીને ગામમાં અવાવરુ શેરીના છોડે ઉગી નીકળતા આના ઝાડને પણ આજકાલના 'આર્ટિસ્ટ' દૃષ્ટિ ધરાવનાર લોકો ડેકોરેટીવ આઈટમ તરીકે ઘરમાં ઘુસાડે છે. આ એક જેરી સુંદરતા છે. આ છોડમાં દૂધ જેવો રસ હોય છે જે જેરી હોય છે. વાસ્તુ મુજબ તે ઘરમાં અસ્થિરતા અને વિસંગતતા લાવે છે. તેના આકર્ષક દેખાવ માટે બાળકો કે પાલતુ પ્રાણીઓ બિચાસુ બને છે.

પીપળનું વૃક્ષ: આપણી પરંપરામાં પવિત્ર વૃક્ષ તરીકે પૂજનીય છે, ઉપરાંત તેનું આધ્યાત્મિક મહત્વ પણ છે. અપાણી ઘણી વિધિઓમાં તેને પૂજાય છે પરંતુ ઘરની દિવાલની બહાર પણ ઉગેલા પીપળને કાપવા માટે બધા સલાહ આપે છે. આનું કારણ એ છે કે પવિત્ર હોવા છતાં તેને ઘરની અંદર લાવવાથી કુદરતી સંતુલન બગાડી શકે છે. આ ઝાડની શક્તિશાળી ઉર્બ બંધ કમરાઓમાં તમારા પર હાવી થઈ શકે છે અને તેમાં અસુરી શક્તિઓનો નિવાસ પણ મનાય છે જે બંધ ઘરમાં અનુકુળ નથી, માટે તેને બાહ્ય અવકાશમાં રહેવા દો બધાં તે ખીલી શકે અને આદર પ્રેરિત કરી શકે.

નોંધ: ઉપર જણાવેલ માર્ગદર્શિકા થોડી રહસ્યમય હોઈ શકે પરંતુ તેમાં પ્રકૃતિ અને પરંપરાને ધ્યાનમાં લઈ સૂચનો કરેલ છે. તેનાથી ઘરમાં કંઈ ઉર્બ આમંત્રિત કરવી તે અંગે મદદરૂપ થશે.

વાગડમાં નોંધપાત્ર કામ કરી રહેલ
સંશોધક લેખક મહાદેવ બાબડની
કલમની સાથે મારીએ...

વાગડ લેખલ

લેખક : મહાદેવ બાબડ, મો: ૯૭૧૪૮૩૪૨૨૩

વાગડનું પ્રખ્યાત સૂર્યનારાયણ મંદિર : માખેલ

રાપરથી ૪૬ કિ.મી.ના અંતરે કર્કવૃત્ત ઉપર અને નેશનલ હાઇવે ૨૭ની બાજુમાં સૂર્યનારાયણ મંદિર આવેલું છે. જેનો ઇતિહાસ ખૂબ જ રોચક છે. ભૂતકાળમાં જઈએ તો માખેલ સૂર્યમંદિર સૌ પહેલા કાઠીઓએ બંધાવેલું જે બે માળનું ભવ્ય સૂર્યમંદિર હતું.

મહંમદ ગઝનવી વિ.સં. ૧૦૩૦માં સોમનાથ પર ચડી આવ્યો તે વખતે ભીમદેવ સોલંકીએ કંથકોટમાં આશરો લીધો હતો, તેનું પગેરું લેતો તે આવતો હતો ત્યારે રસ્તામાં આવેલ માખેલ સૂર્યમંદિરનો નાશ કર્યો, તે બાબતે 'શ્રી સૂર્યભક્ત ત્રિકમરાય' પુસ્તકમાં લખેલ છે કે કાઠી ડાયરો બેઠો છે ત્યાં એક ઘોડેસવાર મારતે ઘોડે આવીને ખબર આપે છે કે, 'સાવધાન! યવનો આવે છે.' આ સમાચાર સાંભળી તરત કાઠી ડાયરાએ આસપાસમાં ખેપિયા દોડાવ્યા. સંદેશા મળતા ખમીરવંતા રાજપૂતો, વાઘેલા દરબારો, આહીરો, અન્ય જાડેબંધો, ચારણો ને પૂજારી સાથે બ્રાહ્મણો પણ શસ્ત્ર સજ્જ તૈયાર થઈ ગયા. બધાએ ભેગા થઈને નક્કી કર્યું કે મંદિરનો એક પત્થર ડગવા નહિ દઈએ. પૂજારીજીની આગેવાની નીચે કેસરીયા કરવાનું નક્કી થયું ને સવા પાંચસો યોધ્યાઓ કેસરીયા કરવા થનગની રહ્યા. બીજા દિવસની સૂરજ ઉગતાની સાથે યવનો આવ્યા ને સૂરજે પોતાના રક્તરંગી કિરણોરૂપી છાંટથી વીરોને વધાવ્યા. 'સૂર્યનારાયણનો જય' ના નારાઓ સાથે યુદ્ધ થયું પણ ગઝનવીની સેના સામે એ ટકી ન શક્યા. યવનો જ્યારે મંદિર નજીક પહોંચ્યા ત્યારે અહીંની વીરાંગનાઓ રણરંગી થઈને શૌર્ય બતાવીને મોરચો સંભાળ્યો. મુખ્ય પૂજારીની પત્ની ગોરાણી ધનબાઈ અને અમર કાઠીયાણીએ પૂર્વ બાજુનો મુખ્ય દરવાજો સંભાળ્યો, જ્યારે ચારણ સોનબાઈ અને વાઘેલી રાજબાએ ઉત્તર બાજુ સંભાળી તો સેજલ બ્રાહ્મણી અને કનકબા જાડેબંધે દક્ષિણ બાજુ સંભાળી ને પશ્ચિમ દિશા એકલી જેઠી આહીરાણીએ સંભાળી અને એક એક વિરાંગનાએ સાત વિશું માથાઓ ઉતારીને સ્વર્ગે સિધાવી છતાંય યવન સૈન્ય મંદિર તોડી કંથકોટ માર્ગે ગયું.

માખેલમાં આવેલ આ ભવ્ય સૂર્યમંદિર તૂટ્યું ત્યારે મંદિરના મુખ્ય પૂજારી વ્રજકૃષિ બ્રાહ્મણ હતા જેમનો પરિવાર યુદ્ધમાં કામ આવ્યો. માત્ર તેમના પુત્રવધુ પાર્વતી જેમને આ યુદ્ધના બે માસ પૂર્વે પુત્ર જીવનેશ્વરનો જન્મ થયો એટલે આણે ઝિંજીવાડે ગયેલા. તેમને સમાચાર મળતા તેમના માનેલ ભાઈ ખેતા રબારી સાથે ભાઈ-બહેન ઊંટ પર માખેલ આવવા નીકળે છે પણ અહીંયા આવતા જ મડદાના ઢગલા ભેયા, જેમાં એક કણસતા અવાજ પરથી તેમને વ્રજકૃષિ મળી આવ્યા અને તેમના મુખમાં પાણી રેડતા અરપટ અવાજમાં બોલ્યા કે, 'આ મંદિર સામે હું પ્રતિજ્ઞા લઉં છું કે મારો વંશજ સૂરજદાદાનું મંદિર ઉભું કરશે.' ને ત્યાં જ તેમનો આત્મા તેજમાં વિલીન થઈ ગયો.

તેમના વંશમાં સાતમી પેઢીએ રખીયો જેમનું સાચું નામ ઋષિરાય બ્રાહ્મણ હતું તેઓ

ફોટો બોલે છે... ૨૯

Photo by Satish Shanishara, Mandvi.
M: 9925169693
Story by Navin Patel.

પ્રતિક્ષા... ફોટોગ્રાફરે આ ક્ષણ કેટલી ખૂબીથી કેમેરામાં કેદ કરી હશે ? દરેક થીજ જાણે એક જ બિન્દુ પર અટકી ગઈ હોય એમ કેમ લાગે છે ? ઊંટ જાણે સજીવજીવે બેઠું છે, જાણે તૈયાર થઈને બેઠું છે. પાછળ આંટાફેરા કરતો યુવક ગાઈડની જેમ જાણકાર છે, કોઈકની રાહ જુએ છે ! સમુદ્ર પણ ઘુઘવાટા મારતો આછા આછા મોજાઓ પર કોઈક દોડે તેની આનુરતામાં છે ? રેતી પણ જીવના પૈડાની રંગોળી બનાવીને કોઈકને બોલાવી રહી છે... બધાને પ્રતિક્ષા છે... કોની ? મારી ? તમારી ? સહેલાણીઓની !!!

ઝિંજીવાડાથી વિક્રમ સવંત ૧૨૮૫ કારતક સુદ-૫ ના તેમના પૂર્વજોની ભૂમિ વાગડમાં પાથરોડ ખાતે સૌ પ્રથમ રહેવા આવ્યા તેઓ ઉગરાલા ચારણના નેસથી એકાદ ગાઉ દૂર પૂર્વમાં પોતાનો નેસ બનાવીને રહેવા લાગ્યા. તેમના પુત્ર ત્રિકમરાયને દિવ્ય સંકેતો થાય એટલે રાત્રે જાગી જાય અને તેમના પૂર્વજોએ આપેલા બલિદાન ખાતે ખંડેર સૂર્યમંદિરના અવશેષો પર જાય અને ત્યાં ધ્યાનમગ્ન થઈ જતાં અને આખરે સૂર્યનારાયણ સપનામાં આવીને રાત્રે ઊઠાડીને કીધું કે, 'સૂરજધારના નૈઋત્ય ખૂણામાં એક બખોલમાં મારી મૂર્તિના અવશેષો છે જે ટુકડાઓ સંબોડીને મારી મૂર્તિને મૂળ જગ્યાએ સ્થાપિત કર. સ્વપ્નમાં દર્શાવેલ જગ્યાએ જઈને બેઠો તો સૂર્યની મૂર્તિના ટુકડા મળ્યા જેમાં મૂર્તિના હાથ અને મુખ ન મળવાથી ઉગરાલા ચારણની આજ્ઞાથી જાલાવાડના કોઈ અનામી કારીગર પાસે રેતિયા પથ્થરમાં ખાચ કરીને બધાજ અવશેષો જોડીને તેમાં નીજમુખ અને હાથ જોડીને મૂર્તિ બનાવી અને ઓરડો ઓસરી વારા ગાર માટીના મકાનમાં વિ.સં. ૧૨૮૫ અષાઢ સુદ ૨ ના મૂર્તિની સ્થાપના કરવામાં આવી. (તેવું અમૃતલાલ છગનલાલ બારોટના ચોપાડામાં નોંધ બોવા મળે છે.)

શ્રી સૂર્યભક્ત ત્રિકમરાય પુસ્તકમાં લખેલ મુજબ કંથકોટના રાજાને કોઢ નીકળેલો ત્યારે સોનલવાના આઈ સોનલે કહ્યું કે ત્રિકમ મઢવી પાસે જાયો એટલે ત્રિકમરાયે સૂર્યનારાયણના ચરણામૃતથી તેમને અભિષેક કર્યો અને કોઢ મટી ગયો એટલે તેમણે ગામ દાન આપવાનું કહ્યું ત્યારે તેમણે કહ્યું કે અમારા પરાપૂર્વથી અમારા કુળમાં અચાક વ્રત ચાલે છે એટલે અમે અમારા યજમાન અવસુરા ચારણ સિવાય અમે કોઈનું દાન સ્વીકારતાં નથી એટલે રાજાએ તેમનો સંકલ્પ પૂરો કરવા બ્રાહ્મણના યજમાન ઉગરાલા મથર ચારણને ગામ આપ્યું અને વિક્રમ સવંત ૧૩૦૨ માં ઉગરે ચારણે સૂર્યમંદિરને અડીને પશ્ચિમે પોતાના પિતાજીના નામ પરથી ગામનું નામ 'મથુરા' રાખીને ગામનું તોરણ બાંધ્યું અને તેમણે ૩૧ વર્ષ ભોગવ્યા બાદ તેઓ વિ.સં. ૧૩૩૩માં ગોર ત્રિકમરાય પાસે ગામ સ્વીકારવાની અને ગીરમાં જવા માટે રજા માંગી જે અંતે તેમણે સ્વીકારીને ત્રિકમરાયે સૂર્યમંદિરથી થોડે દૂર પૂર્વમાં વિક્રમ સવંત ૧૩૩૩ મહા વદ-૫ ના ગામનું તોરણ બાંધ્યું અને નામાકરણ વિશે તેમને અંદરથી પ્રેરણા થઈ કે આ રમત વાત નથી, તને અને તારા વંશજોને સતત યાદ રહે એટલે ગામનું નામ 'માખેલ' (મા=ના, ખેલ=રમત) રાખ એટલે એટલે માખેલ રાખવામાં આવ્યું અને વિ.સં. ૧૩૪૨માં ગામથી દક્ષિણમાં તેમના પિતાજીના નામ પરથી રાખીયાસર તળાવ બંધાવ્યું હતું. હિયુ ભાષામાં સૂર્યનો અર્થ પણ 'માખેલ' થાય છે.

(વધુ આવતા અંકમાં...)

DIVCLICK
SOMETHING MAGNIFICENT

ONE STOP
SOLUTION FOR
ALL YOUR
**DIGITAL
NEED**

**WEB
DESIGN &
DEVELOPMENT**

BRANDING

**APP
DESIGN &
DEVELOPMENT**

SEO

DIGITAL
MARKETING

**GRAPHIC
DESIGNS**

Divya Patel

+91 – 94090 29649

www.divclick.in

**Kala
Craft**
Traditional & Creative
Craft Collection

Kala Craft

5, B.N.Chambers, Opp. Welcome Hotel
R.C.Dutt Road, Alkapuri, Vadodara, Guj
Mobile: 9624018211

વડોદરાના કચ્છી સમાજોને
રૂપારેલ પરિવાર તરફથી
હાર્દિક શુભેચ્છાઓ...

કમલેશભાઈ રૂપારેલ
જયભાઈ રૂપારેલ
ખુશ્બુ રૂપારેલ
હિત રૂપારેલ
તથા
સમગ્ર પરિવાર
તરફથી
ખૂબ ખૂબ વધાઈઓ

કચ્છ કોઠારા- વડોદરા

કચ્છી લોકસાહિત્યની કથા: ૨૧

ગતાંકથી આગળ...

મહેણું કે માયાનો ઘા ?

લેખક - દુલેરાય કારાણીના પુસ્તક 'કચ્છની રસધાર'માંથી સાભાર

ત્યાર પછી તો કોરોની મોહકતા અને તેની મધુર વાણીએ ભ્રમ પર ભણે બદુ કરવા માંડ્યું. કોરોની વાત પૂરી થતાં ભ્રમનું મન નવી તાબગી અને નવી સ્ફૂર્તિથી નાચી ઊઠ્યું. પોતાને મૃત્યુના મુખમાંથી બચાવનાર આ અજબ છોકરીનો આભાર માનવા તેની પાસે શબ્દો ન હતા. કોરોનારીની જીવનકથા પૂરી તો થઈ પણ હવે એની અંતરવ્યથા અશ્રુધારામાં ડૂબાંતર થઈ વહેવા લાગી. અંતરના સાગરમાં ઉત્પન્ન થયેલ મોતી જેવાં આંસુડાં, નીચે ઢળેલી એની નમણી અને લબલાશીલ આંખોમાંથી અવિરત ટપકવા લાગ્યાં.

પ્રભાતની ઝાકળથી ભીંજાયેલી મોગરાની કળી જેવી કોરોનારીનું ફૂદન અને તેનાથી એના ચહેરા પર આવી ગયેલી લાલીનું માધુર્ય, ભ્રમને માટે આકર્ષણરૂપ બની ગયા હતા. ચાવડાકુમારી ચોડીવારમાં પાછી સ્વસ્થ બની ગઈ. હાથમાં ફૂલની માળા લઈ એ આગળ આવી ને ભ્રમના ગળામાં માળા આરોપવા બંધ ત્યાં તો બહારથી લીલાદેવી શયનગૃહના દ્વારને બેરથી ખખડાવવા લાગી.

ભ્રમ ચનેસરને તેની મૂર્છાવસ્થામાંથી બગ્રત કરવાની સામગ્રી સાથે વહેલી સવારમાં લીલાદેવી અહીં આવી પહોંચી હતી. પોતાની કપટકળાનો કેવો વિભય થયો છે તે નજરે ભેવા રમઝમ કરતી અહીં દોડી આવી હતી.

પણ આ શું? અહીં તો કોઈ નવું જ દૃશ્ય એની નજરે ચડ્યું. ભ્રમને મૂંઠેલ અવસ્થામાં ભેવાને બદલે તેઓ ઉત્સાહભર્યા ચહેરે એના પલંગ પર બેઠો હતો અને પેલી બે બદામની બાનડી એના કંઠમાં પુષ્પમાળાનું આરોપણ કરવા તૈયાર હતી. આ આખું દૃશ્ય અકલ્પ્ય હતું, અસહ્ય હતું, આ નિહાળીને લીલાદેવીનો ચહેરો કાળો ધબ પડી ગયો. એના રોમેરોમમાં હવે આગ સળગી ઊઠી. પોતાની બાજુ સફળ બનાવવાને તેણે જે સોગંધી ગોઠવી હતી એ અવળી પડી હતી, આખી બાજુ ઊંધી વળી ગઈ હતી. હવે એને પોતાની બેવકૂફી માટે પારાવાર પસ્તાવો થવા લાગ્યો. પણ હવે તો તીર કમાનમાંથી છૂટી ગયું હતું.

ભ્રમના શયનગૃહમાં લીલાદેવીનો પગ પડતાં જ વાદળમાંથી જેમ વીજળી સરકે તેમ કોરોનારી સરકી ગઈ. પણ ભ્રમ ચનેસરની સ્થિતિ વમળમાં સપડાયેલ હાણ જેવી બની ગઈ. એને રાતની યાદ આવવા લાગી. એને ભગ્નિમાં લાવવા માટે કોરોએ કરેલી શુશ્રૂષાથી એનું હૃદય અનાયાસે જ તેના તરફ ઢળી પડ્યું હતું ને તેના જીવનનો ઇતિહાસ સાંભળી ભ્રમ આ ઊગતી ઊંચા જેવી કુમારિકા પર મુગ્ધ બની ગયો હતો.

ભ્રમની નજર સામે હવે વીજળી જેવી કોરોનારીને બદલે જળભરી વાદળી જેવી લીલાદેવી હાજર હતી. લીલાદેવી પર દષ્ટિ પડતાં જ ચનેસર ભ્રમ સમજી ગયો કે આ કાવતરાનું સર્જન કરનાર લીલાદેવી પોતે જ હતી. એને ભેતાં જ ભ્રમના મુખ પર રોષની ઊંચા ફરી વળી. એના મુખમાંથી ઉદ્ગાર નીકળી પડ્યા: 'તું કોણ ?'

'એ તો હું ! આપના ચરણની દાસી !' ગભરાટમાં ઘેરાઈ ગયેલી લીલાદેવી ગભરાટમાં જ બોલી.

'દાસી ? ચરણકમળની દાસી ? ના, ના, કોઈ દાસીની મગદૂર નથી કે તે તેના સ્વામીની હરરાજ બોલાવી શકે !!'

ભ્રમના આ શબ્દોએ લીલાદેવીના હૃદય પર વજ્રનો પ્રહાર

કર્યો. એની જીભ સિવાઈ ગઈ, હોઠ બિડાઈ ગયા. આવા સખત શબ્દોનો શો જવાબ દેવો તે તેને સૂઝતું ન હતું. નછૂટેકે એક ગુનેગારના અવાજ સાથે તે બોલી: 'મહારાજ! આ શું બોલો છો ? લિલામ થાય આપના દુશ્મનોનું !'

'દુશ્મનોનું લિલામ તો ક્યારનુંયે થઈ ચૂક્યું છે. હવે તો સ્નેહનો દાવો ધરાવનારના હાથે લિલામ થવાનો વારો આવ્યો છે !'

ભ્રમના આવા શબ્દો સાંભળીને લીલાદેવીને પગ નીચેથી ધરતી સરી જતી હોય એવું લાગ્યું. સ્વસ્થતાને કાબૂમાં લઈ તે બોલી: 'મહારાજ ! આ બહુદુરણીએ આપના માનસને ભ્રમવાવી દીધું લાગે છે.'

'ભૂલો છો, લીલાદેવી ! એ બિચારી તો એક એવી બહુદુરણીના બહુનો ભોગ બની છે જેના બહુના એક જ પ્રયોગમાં બે વ્યક્તિઓ ઝડપાઈ જવાની હતી. એક જ કાંકરે બે પક્ષી પાડવાની એ બહુદુર વિદ્યા હતી.'

ભ્રમનો એકએક શબ્દ લીલાદેવીના અંતર પર તીરની માફક જખમ કરતો હતો. લીલાદેવીના મનમાં એકવાર તો એવો વિચાર આવ્યો કે ભ્રમનાં ચરણોમાં મસ્તક ઢાળી, આંસુ વહાવી, ભૂલ માટે ક્ષમાચાચના કરી લઉં. પણ વચ્ચે મહારાણીની ખુમારી આવીને ઊભી રહી. એના અંતરમાં શક્તિમાન રાજકુમારી ને લિયર પ્રદેશની મહારાણીનું દ્વિમુખી અભિમાન ઊભરાઈ આવ્યું.

આજની દુનિયાને ઉત્પન્ન કરવામાં ભગવાને ભૂલ જ કરી હોય એમ લાગતું નથી ? ભૂલ કરવી એ મોટી વાત નથી, પણ ભૂલ કરીને તેનો સ્વીકાર કરવો એ મોટી વાત છે. વ્યક્તિ બ્યારે પોતાને મોટી માને છે ત્યારે ભૂલનો સ્વીકાર કરવાની વૃત્તિ ઓછી થતી જાય છે. અભિમાન જ ભૂલનો સ્વીકાર કરવામાં આડું આવે છે.

લીલાદેવી પણ એક મહારાણી હતી. ભ્રમનાં તીખાં વચનો સહન કરવા એ દેવાયેલી ન હતી. એટલે એનું ખમીર ઊછળી આવતાં તે બોલી: 'રાજન ! તમે બે બદામની એક લોંડી ઉપર આવા લટુ બની જશો એમ મેં ધાર્યું ન હતું.'

'ત્યારે તમે શું ધાર્યું હતું, દેવી ?' ભ્રમ સામે કટાક્ષ કરતાં કહ્યું.

'શું ધાર્યું હતું તે જણાવવાની હવે શી જરૂર છે ?'

'પણ બે બદામની કિંમત કોની છે તે તમારી છાતી પર હાથ મૂકીને પૂછી બેશો તો ત્યાંથી તમને સાચો જવાબ મળી જશે.'

'મેં તો તમને બિંદગીભર મારા જ કરી રાખવાનું ધાર્યું હતું. મને ખબર ન હતી કે તમારો પ્રેમ આવો ફટકિયા મોતી જેવો જ હશે.'

'આજે તો ખબર પડી ને ? એટલું પણ સાડું થયું અને ફટકિયું મોતી તો ઝટ ફૂટી જાય ખરું ને ? તો હવે સમજી લેજો કે મોતી ફટકિયું હતું અને ફૂટી ગયું.'

બ્યારે કુદરતનો આશય કંઈ બુદ્ધો હોય ત્યારે આખી બાજુ ઊંધી વળી જાય છે. લીલાદેવીના સંબંધમાં પણ એવું જ બન્યું હતું. 'લેને ગઈ પૂત ઓર ખો આઈ ખસમ' જેવો તાલ થઈ ગયો. ભ્રમ ચનેસર પ્રત્યેના એના પ્રેમમાં કંઈ કમી ન હતી પણ એને વધુ ઉત્કટ બનાવવા તેણે અબેડ એવો સોદો કોરોનારી સાથે કરી નાખ્યો હતો. કમનસીબે આ સોદાએ એની જીવનભરની કમાણી પર પાણી ફેરવી દીધું હતું.

ચાવડાકુમારી કોરોનો આત્મત્યાગ અને તેનાં કળા-કૌશલ્યથી

(વધુ પાના નં. ૧૦ પર પૂર્ણ)

કચ્છી કવિતા કિતે...

કિતે બંગલૈતે વૈતા ચુઈ કલાક ચૌકીધાર,
કિતે ભુંગલૈકે કિનેલા તાડૌં પ ન-વેં.

કિતે ફડાઉ વાડિયું ફૂલૈસેં મુલેં પઈયું,
કેં કે કિતે વિઠેલા વાડૌં પ ન-વેં.

કિતે ડીમેં ડૌં વેરા વેસ ભઈલેં પૈઆ,
ને કિતે કેંજે ચૈંલેલા નાડૌં પ ન-વેં.

કિતે કેંજી હકલ મથે હજાબું મથા ડીં,
કિતેક તાં પિંઢ ભેરો પાડૌં પ ન-વેં.

'તેજ' હિતે જૈવટ જિડીં વે સે પઘરો થીએતી,
જિતે ફેલા ન-વેં તિતે ફૂંજાડૌં પ ન-વેં.

કવિ તેજપાલ ધારશી 'તેજ'ના પુસ્તક 'વસીલો'માંથી

નકરી પે

ભર યોગારો વઈંઘલ નય મેં રજા નિકરી પે,
અને પાંચલા મ્યાં કોક તીરો વણ નિકરી પે !

સંગ વતાફે એંજો ખિલ જો રક હિતે કો,
કંઢે મ્યાંનું ઓર્યાંદો ફુલ પણ નિકરી પે !

અજોઘેયા મેં કોક મંથરા મેલી થિઈ વે,
ને રાવણજે અઢ મેં વીળીષણ નિકરી પે !

સુખજી પૂનમ ઉજવીંઘો વે કોક ધીવાનું,
અને ઘઈ જે અંધારે જો ઘણા નિકરી પે !

પુછે નતા ઉ ઈતરે ! કી ભેંહાલ થેઆર્યાં ?
કિંતક ઉતીજે હય જો, કો કાટણ નિકરી પે !

(નય-નદી, અઢ-ફૂળ)

-જયેશ ભાનુશાલી 'બપુ'ના પુસ્તક 'અખીયું'માંથી

તોકે ધરમ કરેજો આય...

તું સમજ જરા આતમ, તોકે ધરમ કરેજો આય,
સ્વાર્થી આય હી સંસાર, તોકે ધરમ કરેજો આય

કેર વા સગા, કેર સબંધી, પુઠલો ભવ યાઘ નાંચ,
કિતાનું આવેં, કિતે તું વિનનેં, તેંજી કી ખબર નાંચ,
છડ મો-માયા જંજર, તોકે ધરમ કરેજો આય..

નિંઠપણમેં અબૂઘ વેં તું, ખુચાણી કમાચમેં વિગાય,
વડપણમેં ઈઠ્ઠીયું થકાઈંએ, સમે સિરઘો વિને,
મિલ્યો મહામૂલો અવતાર, તોકે ધરમ કરેજો આય..

સુખ જે ડીં મેં મિંડે વેં પ ડુ:ખમેં ઉભઘો ન કોય,
ચાર કંઠે હિંકલો ચડનેં, રાખમેં ભેરો ન કોય,
'મત'અંતરકે કર તઈંચાર, તોકે ધરમ કરેજો આય..

મનીષા અજય વીરા 'મન', મો: ૭૩૦૩૧ ૫૮૮૬૮

કચ્છી લોકસાહિત્ય : 'પિંડલી': ૩૮

ડીંધલ સે ગિનંધલ ભની, ઘટજી ચીજ ગુરાય, દેનાર તે લેનાર ભની, આત્માની વસ્તુ મંગાવી.

લેખક : શ્રી લાલજીભાઈ મેવાડા 'સ્વાન' મો: 8320313731

સીમાડાએ પ્રકૃતિને પોતાના દેહમાં સમાવી લીધી હોય તેમ લાગતું હતું. જગતનો તાત પણ કૃષિ વિષયક કામમાંથી નવરો હશે એટલે ખેતરથી વધારે તે ગામમાં દેખાતો હતો, સતીમાના ઓટલે યાંજામાં સામત અભેસંગ સાથે વાદ કરી રહ્યો હતો કે, 'આ નવું વર્ષ દિવાળી કે આપાઢી બીજના શા માટે બદલાય છે ? ખરેખર તો પ્રકૃતિ બદલાય ત્યારે વર્ષ બદલાવવું જોઈએ !'

ઓટલા પર બધા બરાબર ગોઠવાઈ ગયા હતા, પચાણભાઈ હજી આવ્યા ન હતાં એટલે અનામત સીટની જેમ તેમની જગ્યા ખાલી હતી. સામજી મા'રાજ પણ યજમાનો સાથેની પૂજા પતાવી રોકાઈ ગયા હતાં. સૂર્યનારાયણ જગતનો મોહ છોડી અલૌકિક દિશા તરફ જઈ રહ્યાં હતાં. નવા આવનાર રસિકને બધા આગ્રહ કરે કે આપ કંઈ સંભળાવો ! એટલે સ્વભાવિક રીતે અભેસંગે સામજી મા'રાજને કહ્યું, 'ભૂદેવ, આંજી વાણીને લાભ ડ્યો, કીક સુણાયો.' પચાણભાઈ આવીને પોતાની જગ્યા પર બેસી ગયા. મા'રાજે કહ્યું, 'મેં સાંભળેલી એક પિંડલી યાદ છે, જે હું તમને કહું છું, પણ ! મને તમે સામે પિંડલી આપી કોડ કરવાનું કહેશો નહીં, અહીં તમે દરરોજ ભેગા થાવ છો તેનો રાજી પો છે. તમને બધાને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન સાથે મહાદેવ આપ સહુને દીર્ઘાયુષ્ય અને નિરામય જીવન બક્ષે એવા મારા સહુને આશીર્વાદ છે.' જરાવારની ચૂપકીદી પછી સામજી મા'રાજ બોલ્યા: 'સુણો...

સીમાડે જે સંગ કામલ કંલ વતાય,

'સોંઢી'સંચયાં 'જિતે, પુરુષ નાથ પરચાય.

'લડીંધલ'સે 'ગિનંધલ' ભની, 'ઘટજી ચીજ' ગુરાય,

'ધાની ધુનિયાલા કરે, 'સાસો'ડિને સુકાય.

'પિંજરો ક્યો પંકાય ? છૂએં નતા કો છેલકે.

'સમઘ', 'અઠકળ', 'બતાવી', 'પ્રારંભની તૈયારી', 'પ્રારંભ', 'જ્યાં', 'પુરુષ', 'સિદ્ધીઓ હાંસલ કરેલ', 'આખાર', 'થી' 'બેનાર', 'બની', 'મનની', 'માંગી', 'દાની', 'શ્વાસોચ્છવાસ', 'નાખ્યા', 'પિંજરું કે શરીર.

પાના નં. ૯થી આગળ...

મહેણું કે માથાનો ઘા ?

બામ અનેસરનું હૃદય તેના તરફ આકર્ષાવા લાગ્યું હતું. બામને જ વરવાનો કોડનું દઢ નિશ્ચય આપે પાર પડ્યો. ચાવડાકુમારી હવે લિયર પ્રદેશની રાણી બની ગઈ. બામના જનાનખાનામાં ચાવડી રાણી કોડનું માન હવે દિનપ્રતિદિન વધતું ચાલ્યું. પણ એક વાત ચાવડી રાણીના ચિત્તમાં કાંટાની પેઠે ખટકતી હતી અને તે બામ અનેસરે લીલાદેવીને આપેલો દોહાગ.

એક વખત બામ અનેસરને ખુશખિબજમાં જોઈને ચાવડી રાણીએ તેની પાસે એક વચનની માગણી કરી. એની આ વાત સાંભળીને બામને નવાઈ લાગી. તેણે કહ્યું: 'રાણીજી ! તમારી કોઈપણ ઇચ્છા ને નામંજૂર કરી છે ખરી ? તમારે જે કંઈ માગવું

ખભા પર રાખેલા ગમચાને સામજી મા'રાજે ખોળામાં મૂક્યું. એટલે વાત પૂરી થયાનો સંકેત સમજી અભેસંગે કહ્યું, 'ભૂદેવ શાસ્ત્ર ક પુરાણ મિંબલ હોય ત કોડ કરેજી અસાં મથે આશા મં રખબલ, તમે જાતે જ આ પિંડલીની કોડ કરોશો તો બધાને રાજી પો થશે.'

બધાએ અભેસંગની આ વાતમાં સૂર પૂરાવ્યો એટલે સામજી મા'રાજે કહ્યું, 'પુરાણમાં લખ્યા પ્રમાણે ભુગુફળમાં ઉત્પન્ન થયેલા એક બ્રહ્મર્ષિ દર્ધીચિ મહાન તપસ્વી હતા. દેવોની પ્રાર્થનાથી વત્રાસુરને મારવા તેમણે ઇન્દ્રને પોતાના અસ્તિ આપ્યા હતાં અને વિશ્વકર્માએ તેમાંથી વજ્ર નામનું શસ્ત્ર બનાવી આપ્યું. જેનાથી ઇન્દ્રે વત્રાસુરનો વધ કર્યો હતો. ત્યારબાદ બ્રહ્મર્ષિ દર્ધીચિને બ્રહ્મવિદ્યા શિખવતા ઇન્દ્રે કહ્યું હતું કે આ વિદ્યા બીજા કોઈને શિખવાડશો તો હું તમારું મસ્તક કાપી નાખીશ.

પછી દેવોના ચિકિત્સકો અશ્વિનીકુમારોએ બ્રહ્મવિદ્યા શિખવાડવા પ્રાર્થના કરતા કહ્યું કે, 'અમે તમારું મસ્તક કાપી અને બાળવી રાખીએ ને તમને અશ્વનું મસ્તક ચોંટાડી દઈએ છીએ.' દર્ધીચિએ હા પાડતા તેમના મસ્તકના સ્થાને ઘોડાનું મસ્તક ચોંટાડી દીધું. એ મુખે અશ્વિનીકુમારોને એમણે જ્ઞાન આપ્યું. જ્યારે ઇન્દ્રને આ વાતની જાણ થઈ ત્યારે તેમણે દર્ધીચીનું માથું કાપી નાખ્યું. અશ્વિનીકુમારોએ ત્યારે મૂળ માથું જોડી તેમને સજીવન કર્યાં.

સામજી મા'રાજે વાત પૂરી કરતા અભેસંગે આ વાતને સમજાવતાં કહ્યું કે, 'આ પિંડલીની ખાણ જરોજ અને અગોચર છે. જરોજમાં 'દર્ધીચિ ઋષિ' અને અગોચરમાં ન જાણી કે કલ્પી શકાય એ સંદેહમાં ઋષિના અસ્થિનો નિર્દેશ છે. અહીં લોકકવિએ 'ડીંધલ સે ગિનંધલ ભની' માં ઇન્દ્રના વિશે કહે છે કે જે બધાને આપવાવાળો છે, તે માંગવા નીકળ્યો છે અને દાતારોમાં શિરમોર એવા દર્ધીચિ ઋષિએ પોતાના અસ્થિ દુનિયાના ભલા માટે આપી દીધાં. ઉપરાંત અશ્વિનીકુમારોને વિદ્યા શિખવવા માટે પોતાનું મસ્તક આપી દીધું એ વાતને ઉભયાર્થમાં લેવાયેલ છે. જે લોકસર્જકની ખૂબી છે.

પુસ્તક 'પિંડલી પ્રધાનજી-૨'માંથી સાભાર

કચ્છી મુક્તક

કવિ-'તેજ'

કવિના પુસ્તક 'તેજ જો અવાજ -૨' માંથી

મહેમેં હટડી મંદિયું,
ગિરાકી કિતરી વાર ?
ખટ તાં એડી ન્યારજે,
ખુટે ન સજી જમાર !

કચ્છી ચોવક - ૩૬

અરવીંદ રાજગોર (મો: ૯૯૮૭૯૬૫૭૯૮)

ઝડ વિડગી, ને જર ચોટી

અજ પુતરા ડાડાજી કે પુછ્યો,

"ઝડ વિડગી ને જર ચોટી" ઇતરે કુરો?

ડાડાજી ચ્યો, જુકો માડુ હિકડી ગાલ જલે, પોય છડે
જ નં, ને પિંઢજી જ ગાલ જલે રખે. ઇનલા હી
ચોવક આય

"ઝડ વિડગી, ને જર ચોટી".

ભાવાર્થ.

જાંખરા વળગે ને જળો ચોટે.

આજે પૌત્રોએ દાદાજી ને પૂછ્યું,

"જાંખરા વળગે ને જળો ચોટે" એટલે શું?

દાદાજી એ કહ્યું, જે માણસ એક જ વાત પકડી
રાખે, પછી મૂકે જ નહિં, ને પોતાની જ વાત પકડી
રાખે. એના માટે આ કહેવત છે.

"જાંખરા વળગે, ને જળો ચોટે".

અજ જી ચોવક - ૩૮

કેંજા ક્યા, કેં ભોગવ્યા

:: ભાવાર્થ ::

કોઈક બુરાં કામ કર્યા ને એની સજા,
એનું દુઃખ, (અન્ય) કોઈકને ભોગવવું પડ્યું !

:: શબ્દાર્થ ::

કેંજા - કોઈકના કેં - કોઈક (અન્યને)

-: સંકલન :-

ડૉ. વિશન નાગડા તથા લક્ષ્મીચંદ ગોગરી

અજ જી ચોવક - ૩૮

ડૉ. વિસન નાગડા

(મો: ૯૯૨૦૪૫૬૮૯૯)

શું તમે જાણો છો ? વિશ્વના ટોચના ૫૦ નાસ્તામાં ૩ ભારતીય વાનગીઓ

કોએશિયા સ્થિત કંપની 'ટેસ્ટ એટલાસ' તેના ફૂડ પોલ્સ અને લિસ્ટીંગ માટે પ્રખ્યાત છે, જે ખાણીપીણીના શોખીનોમાં એક ખાસ આકર્ષણ ઊભું કરે છે. ઓનલાઇન ફૂડ રેન્કિંગ પ્લેટફોર્મ 'ટેસ્ટ એટલાસે' (ઝકટયિ અહિંકત) જુન-જુલાઈ ૨૦૨૫માં વિશ્વભરની ટોચની ૫૦ નાસ્તાની વાનગીઓ માટેની ભરતી કરેલ છે. આ લિસ્ટમાં ભારતનું ફક્ત નામ જ નથી આવ્યું પરંતુ આ લિસ્ટમાં ભારતની ત્રણ-ત્રણ વાનગીઓને સ્થાન પણ મળેલ છે. આંતરરાષ્ટ્રિય સ્તરે આપણી વાનગીઓ વિદેશીઓને ગમે એ એક ગૌરવપ્રદ વાત છે. ભારતની ઘણી પ્રાદેશિક તો આજે ભારતના ખૂણે ખૂણે મળતી થઈ છે પરંતુ વૈશ્વિક સ્તરે કઈ વાનગીઓએઆ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી છે તે જોઈએ.

સોબલ ફૂડ ગાર્ડ ટેસ્ટ એટલાસે જુલાઈ, ૨૦૨૫માં 'વિશ્વભરના ટોપ ૫૦ નાસ્તા' ની તેની નવીનતમ રેન્કિંગ બહાર પાડેલ છે. આ રેન્કિંગનું મહત્વ એટલા માટે છે કે વિશ્વભરના સ્વાદ ચાહકોમાં, ખાદ્ય ઉત્પાદકોમાં છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી આ રેન્કિંગ માત્ર રસ જગાડ્યો નથી પરંતુ તેની વિવિધતા અને પરંપરાગત સ્વાદો સાથે અનેક પ્રતિષ્ઠિત વાનગીઓને સન્માનભર્યું સ્થાન પણ અપાવ્યું છે. ભારત દરેક પ્રકારના સમૃદ્ધ વારસાથી ભરપૂર છે અને વૈશ્વિક સ્તરે ભારતની પ્રિય વાનગીઓ રજૂ થયા જ કરે છે. આ વખતે ત્રણ ભારતીય વાનગીઓ યાદીમાં સ્થાન મેળવ્યું છે.

(સંદર્ભ : સાક્ષી અરોરાના લેખ તથા ઇન્ટરનેટ પર ઉપલબ્ધ અન્ય લેખો પરથી)

આ યાદીમાં બનાવેલી વાનગીઓ વિશે વાત કરીએ તો, પેકમાં સૌથી આગળ તુર્કીનો 'કાહવલ્ટી' છે અને જે ટર્કિશ સંસ્કૃતિમાં એક વિસ્તૃત ભોજનનો ઉલ્લેખ કરે છે.

બીજા ક્રમે સર્બિયાનો 'કોમ્પલેટ લેપિંગા' છે. આ સ્વાદિષ્ટ વાનગી પરંપરાગત ફ્લેટબ્રેડથી ભરેલી છે જેને અડધા ભાગમાં કાપીને પછી બાડા કીમમાં કોટ કરવામાં આવે છે અને ટોચ પર ઠંડા મૂકવામાં આવે છે.

ત્રીજા ક્રમે લિબિયાનો સ્કિન્ક છે, જે લોટ, ખમીર, ખાંડ, ખાણી અને મીઠું ધરાવતા કણકથી તૈયાર કરાયેલ પરંપરાગત પેસ્ટ્રી છે.

ભારતના મિસલ, આલુ પરાઠા અને છોલે ભટુરેએ વિશ્વના શ્રેષ્ઠ ૫૦ નાસ્તામાં સ્થાન મેળવ્યું છે. મહારાષ્ટ્રમાં ઘેર-ઘેર બનતું મિસલ આજે દેશભરમાં પ્રખ્યાત નાસ્તો છે. ઉત્તર ભારતના ઘર-ઘરમાં આલુ પરાઠા એટલા પ્રખ્યાત છે જેની વાત જ ન પૂઠો. પંજાબીઓના છોલેભટુરાએ ભારતના દરેક ધાન્યા અને છોટેલમાં સ્થાન મેળવ્યું છે તેમાં કોઈ સંદેહ નથી.

જાણો કંઈક નવું ... ભારતનું લોજિસ્ટિક્સ ક્ષેત્ર

ટેકનોલોજીના કારણે ભારતના પરંપરાગત ટ્રાન્સપોર્ટ વ્યવસાયને નવું રૂપકંડું નામ મળ્યું છે 'લોજિસ્ટિક્સ'. આ ક્ષેત્રમાં છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી નોંધપાત્ર પ્રગતિ થઈ છે અને સમગ્ર ઉદ્યોગોમાં થઈ રહેલ વૃદ્ધિને લોકો સુધી પહોંચાડવા આ વ્યવસાયમાં સક્ષમ કુશળ કાર્યબળની જરૂરત ઊભી થઈ છે.

ભારતનું લોજિસ્ટિક્સ ક્ષેત્રમાં આવેલ આ પરિવર્તનને નવી વ્યૂહરચનાઓ, આઉટ સોર્સિંગ અને સંચાલન કરવા સક્ષમ કુશળ કાર્યબળના કારણે નવી દિશા પ્રાપ્ત થયેલ છે.

કોમ્પ્યુટરના વિવિધ ઉપયોગી સોફ્ટવેરના આગમન તથા તેના ભણકાર એવા નવા પ્રકારના કર્મચારીઓ જેને 'બ્યુ કોલર વર્કફોર્સ' પણ કહેવાય છે તેઓ ઓટોમેટિક સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરી ગ્રાહકોના ઓર્ડરમેન્ટસથી માંડીને દરેક પાર્સલોનો કલેક્શન/સંગ્રહ અને તેના ડિસ્ટ્રીબ્યુશન સુધીની જવાબદારી GPRSથી સબજ વાહનો, રોબોટ્સ, બ્લોકચેન સ્ટોરીજ સિસ્ટમ, રીઅલ-ટાઇમ ટ્રેકિંગ, ડ્રોન્સ, ડિલિવરી ટીમ તથા ઇન્ટરનેટના ઉપયોગ સાથે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI)નો ઉપયોગ કરીને ભારતમાં લોજિસ્ટિક્સના કારોબારને નવો આકાર આપી રહ્યા છે.

હવે આ અત્યાધુનિક ટેકનીકલ સ્ટાફની વધુને વધુ જરૂર પડશે તેની સાથે સાથે કામ વધી જતા આ પરંપરાગત મજૂરી કરતા કામદારોને પણ પહેલા કરતા વધુ કામ અને દામ મળશે.

સરકાર તરફથી MSME (સૂક્ષ્મ, નાના અને મધ્યમ સાહસો)ને અપાયેલ પ્રોત્સાહનના કારણે લોજિસ્ટિક્સમાં માત્ર મોટા કોર્પોરેશનોને જ લાભ મળશે એવું નથી. રીઅલ-ટાઇમ ટ્રેકિંગ અને ડેટ ઓપ્ટિમાઇઝેશન જેવી એડવાન્સ ડેવલપમેન્ટ, સુગમ પરિવહન વગેરે થીજો રોજીદા વપરાશના એપેરલ, ફૂટવેર, ફર્નિચર, ફૂડ પ્રોસેસિંગ જેવા ક્ષેત્રોમાં નવા નવા પ્રયોગો આદરશે.

વધુમાં, ગ્રાહકોને આમાં સામેલ કરવા કંપનીઓ દ્વારા અનેક સ્પર્ધાઓને કારણે આ ક્ષેત્રમાં આઉટ સોર્સિંગનું કામ ખૂબ જ વધી જશે. ટુંકમાં જુના ગીતને યાદ કરીએ તો 'એક એકલા થક બયેગા, મિલકર ભેર લગાના... સાથી હાથ બઢાના...'ની જેમ તમારા ઘરે એક શર્ટને ૧-૨ દિવસમાં દેશના કોઈપણ ખૂણેથી પહોંચાડવા ૧૦-૧૨ એજન્સીઓ દોડશે. આપણને લાગે કે એમાં એમને શું મળે ? તો આવેલ ડેટા મુજબ લોજિસ્ટિક્સ કંપનીઓની કોમ્પ્યુટરાઇઝ સિસ્ટમના કારણે જે લોકો (દા.ત. ડીલીવરી બોયઝ) પહેલા દિવસમાં ૫ ડીલીવરી કરતા હતા તેના સ્થાને ૨૫-૩૦ ડીલીવરી કરીને પહેલા કરતા વધુ કમાવી લે છે.

આજે ખાસ કરીને ભારત જે યુવા વસ્તી ધરાવતો દેશ છે અને આપણી પાસે બીજી અને ત્રીજી હરોળમાં (2 Tier & 3 Tier) અસંખ્ય શહેરો છે ત્યાં વધતી જતી ડિજિટલ અર્થવ્યવસ્થા આને સફળ બનાવે છે.

આના માટે સક્રિય સંચાલન અને ટેકનોલોજીકલ સોલ્યુશન્સ સાથે લોજિસ્ટિક્સ કંપનીઓને તહેવારોની સીઝન જેવા પીક પીરિયડ્સ માટે અગાઉથી તૈયારી કરવાની ખબર પડે છે. કંપનીઓ પણ આ વધારાના કામ માટે સક્રિય હોવાથી કાર્ય સરળ બને છે અને ગ્રાહક પણ સંતોષની ખાતરી કરી શકે છે. ડિજિટલ ચૂકવણીએ પણ આ ધંધામાં મહત્વનો ભાગ ભજવેલ છે.

બંધે લોજિસ્ટિક્સ કંપનીઓ માટે લેબર-લોનું પાલન પણ જરૂરી છે. વ્યવસાયની માંગને પહોંચી વળવા લાભકર્મચારીઓનો સતત પુરવઠો સુનિશ્ચિત કરવા ઇંછવ્યવસ્થા સક્રિય થવું પડશે. આ ક્ષેત્ર ઓટોમેશન, નવી ટેકનોલોજી, કર્મચારીઓને અપડેકલ કરી સક્ષમ વર્કફોર્સનું નિર્માણ કરી ભારતની આર્થિક સમૃદ્ધિમાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપશે.

અહીં
ક્લિક
કરો

વડોદરાના કચ્છીઓનું

સમાજ-દર્શન

ને
નિરામિત રૂપે
આપના મોબાઇલ
પર મેળવવા ...

‘વીણેલાં ફૂલની ફેરમ’ ના લેખક એટલે કે ‘હરિશ્ચંદ્ર’ એટલે કે બે સ્ત્રીઓ - ચંદ્રકાન્તા અને હરવિલાસ. બન્ને વિનોબાજીની શિષ્યાઓ તથા ભારતભરના લેખકોની સુંદર વાર્તાઓના ગુજરાતી અનુવાદ કરીને પ્રકાશિત કરનારી. આ વાર્તાઓને આપણા સુધી પહોંચાડનાર એટલે વડોદરાના બ્લોગર અતુલ બની (આંગતુક) ના પણ આપણે ખૂબ આભાર છીએ.

માતૃત્વ-એકવીસમી સદીનું !

(શ્રી પ્રતિભા બિવલકરની મરાઠી વાર્તાને આધારે)

કાલ રાતે પતિ-પત્ની વચ્ચે ભારે ચર્ચા ચાલી કે આપણે મા-બાપ થવું છે કે નહીં. પત્નીને એકાએક ઈચ્છા થઈ આવેલી મા બનવાની, પણ પતિને બાપ થવાની કોઈ જરૂર જણાતી નહોતી. એ કહેતો કે નાહકની એવી ખટપટમાં શું કામ પડવું ? આમ તો પત્નીનેય ખટપટ ખપતી નહોતી, છતાં હમણાં-હમણાં એને થઈ આવતું કે એક બાળક હોય તો ! મા બનવું એટલે શું એનો અનુભવ લેવાનીયે એને ઈચ્છા થઈ આવી હતી. પોતે ૩૫ વરસની થઈ. હમણાં નહીં, તો પછી તો બહુ મોડું થઈ જશે.

‘પણ હું એમ કહું, આમાં એકમતિની જરૂર શી છે ? આપણે ક્યાં બધાં કામ એકમતિથી કરીએ છીએ ? બંને સ્વતંત્રપણે વર્તીએ છીએ. તો ભલે મને બાપ થવાની ઈચ્છા ન હોય, તારે મા થવું હોય તો મને કોઈ વાંધો નથી.’

પતિ એક ઓફિસમાં ઉચ્ચ હોદ્દા પર હતો. પત્ની એક મોટા સ્ટોરમાં ડ્રેસ ડિઝાઈનર હતી. બંને સવારમાં પોતપોતાના કામે નીકળી જતાં, રાતે પાછાં ફરતાં. પતિનું આ ત્રીજું લગ્ન હતું, પત્નીનું બીજું. બંનેએ પાંચ વરસના લગ્નના કરાર કરેલા. હમણાં પાંચ વરસ પૂરાં થતાં બીજાં પાંચ વરસ માટે કરાર આગળ વધારેલા.

‘ચાલ ત્યારે, મારે મા તો બનવું છે. તું કહે, તારે દીકરો ભેઈએ છે કે દીકરી ?’

‘દીકરો કે દીકરી, મને કોઈ ફરક પડતો નથી. જે હોય તે, એનું બુદ્ધિનું સ્તર એકદમ ઊંચું હોવું જોઈએ. તું એમ કર ને, કોમ્પ્યુટર પર બેબી પ્રોગ્રામ સેટ કરી લે !’

‘હા, આ કોમ્પ્યુટર મહારાજે આપણાં લગ્ન કેવાં ગોઠવી આપેલાં !’ એણે લાડથી કહ્યું. બંનેના લગ્ન કોમ્પ્યુટરની મદદથી ગોઠવાયેલાં. ગમા-અજગમા, સ્વભાવ, કેરિયર, વગેરે બધું કોમ્પ્યુટરમાં મળતું આવ્યું, પછી જ બંને ભેળાં મળેલાં.

એના ગાલે હળવી ટપલી મારી એ બોલ્યો: ‘બે વાર તો મારા માટે કોમ્પ્યુટર નાપાસ થયું, આ વખતે પાસ થયું !’

‘હું કોઈ પ્રસૂતિશાસ્ત્ર કેન્દ્ર દ્વારા બેબી પ્રોગ્રામ સેટ કરાવી લઈશ. માનસશાસ્ત્રીની પણ સલાહ લઈશ. આપણા બાળકમાં કોઈ આનુવંશિક વિકૃતિ ન ઘૂસી જવી જોઈએ.’

‘એને બે, બાળકનું મોઢું બાપ જેવું છે કે મા જેવું, એવી એવી વેવલાશ સાંભળવી મને નહીં ગમે ! તું તારા બાળકનું મોઢું કોના જેવું બનાવીશ ?’

‘મને તો ફેરફાર બેબીનું જ મોઢું જોઈશે !’

‘કંઈક ! કહ્યું છે ને કે મહાન માણસો સરખું વિચારે છે ! પણ હા, બાળકને તું જન્મ આપવાની કે પછી હવે તો એક વાર ગભાંધાન થઈ જાય પછી બહાર પણ...’

પતિને મોઢે લાથ દઈ અડધેથી જ અટકાવીને એ જરીક શરમાતી બોલી, ‘માતૃત્વની આખીયે પ્રક્રિયામાંથી પસાર થવાના

મને તો કોડ છે !’.

‘એટલે કે પેટ ગાગર ભેવડું કરવાની !’

બાણે આ સાંભળ્યું જ ન હોય તેમ એ મનોમન બોલી, ‘આપણી ભીતર નવું જીવન આકાર લઈ રહ્યું હોય, સળવળી રહ્યું હોય... એનો મુદ્દ સ્પર્શ... એનો એ મુલાયમ સળવળાટ...’

‘એય! ક્યાં ખોવાઈ ગઈ ? એને બદલે એમ કહું કે કોઈ અનાથ બાળકને દત્તક જ લઈ લે ને !’

સ્વખીલ આંખે એ પતિને ઘણી વાર સુધી ભેઈ રહી. પછી કાંઈક ઠપકાભર્યાં સ્વરે બોલી, ‘પંડનો પિંડ એટલે શું, એ તમને પુક્રપોને નહીં સમજાય.’

તે માત્ર હસ્યો. વિચારમાં પડી ગયો. થોડી વારે બોલ્યો, ‘ત્યારે તો તું બાળકને બતે જ ઉછેરવાનીયે ખરી. કેમ, ખરું ને ? પાકી મમ્મી બની જવાની !’

‘હા, પહેલાં પાંચ-સાત વરસ તો મારે મમ્મી બનવું જ છે.’

‘પણ પછી તારી કેરિયરનું શું ? અને આજે તો હવે બાળ-ઉછેર કેન્દ્રો કેટલાં સરસ ચાલે છે ! ઘરમાં આપણે બાળકને એવી વૈજ્ઞાનિક રીતે ન ઉછેરી શકીએ.’

‘હું ભણેલી-ગણેલી છું. બાળ-ઉછેરનું વિજ્ઞાન બધું હું શીખી લઈશ.’

એ આશ્ચર્યમાં પડી ગયો. થોડો ગંભીર થઈ બોલ્યો, ‘હું તો મારા કામમાં એટલો ગણાડૂલ હોઈશ કે તને કાંઈ મદદ નહીં કરી શકું.’ પછી થોડીવાર ખામોશ રહી જરીક હળવાશથી કહ્યું, ‘પણ એય ! એકાએક તને આવું ઘેવું ક્યાંથી લાવ્યું ? એકદમ મા બની જવાનું મન થયું ?’

એ થોડી ગૂંચવાઈ ગઈ. ઘણીવાર સુધી કાંઈ બોલી શકી નહીં. પછી નીચી નજર ઢાળી કહેવા લાગી, ‘મનેય સમજાતું નથી કે મને આ શું થઈ ગયું છે !... આ બરાબર છે કે નહીં, તેજ હું કહી શકતી નથી... પણ... પણ અંદરથી એક ઉછાળો આવે છે... આ માતૃત્વની મીઠાશ મારે ચાખવી છે... આ અનુભવ પણ માણી લેવો છે... અંદરથી આમ થયા જ કરે છે, થયા જ કરે છે...’

એ કાંઈ ન બોલ્યો. ઘણીવાર સુધી એને પંપાળતો રહ્યો. પછી માત્ર એટલું જ કહ્યું, ‘તારી આ વાતથી આપણા માતા-પિતા બહુ ખુશ થશે.’

રાત ઘણી વધી ગઈ હતી. વિચારમાં ને વિચારમાં એને ઊંઘ આવતી નહોતી. છેવટે ઊંઘની ગોળી લઈ એ સૂતો અને ઊંઘી ગયો.

બાજુમાં પત્ની પાસાં ફેરવતી રહી. એનું મન ચક્રોળે ચઢ્યું હતું. ‘માતૃત્વ નોતરવું કે નહીં? હમણાં નહીં, તો પછી ક્યારે ? કે પછી ક્યારેય નહીં ? નાહકની આ જફા ? તેના કરતાં સુખેથી કેમ ન જીવ્યા કરવું ?’ અને એમ વિચારમાં ને વિચારમાં આંખ ક્યારે મીંચાઈ ગઈ, ખબરેય ન પડી.

છેલ્લો ફોટો

‘મા, આજે તારી ચહેરા પર સ્મિત કેમ નથી ?’ આરવે પૂછ્યું, જ્યા ફક્ત જરીક મલકાઈ. તેના ચહેરા પરના ઘણા દુઃખ તેણે છુપાવ્યા હતા. આરવ એકલો દીકરો, ખૂબ હોશિયાર, ખૂબ સંસ્કારી. પિતાનું વહેલું અવસાન થતાં, માતાએ જ એને બધું આપી ઉછેર્યું હતો. જ્યા પોતે ક્યારેય પોતાના માટે જીવી જ નહી, એના દરેક સ્વપ્ન આરવમાં જ હતા.

કોલેજના દિવસોમાં એક દિવસ આરવ કોલેજમાંથી ઘરે આવ્યો. તેની આંખોમાં ખુશી હતી.

‘મા, મને વિદેશમાં ભણવા માટે સ્કોલરશિપ મળી છે.’ જ્યાના હૃદયમાં એક ઢાણ માટે ચમક આવી, પણ તરત જ આંખો ભીની થઈ ગઈ.

‘વાહ બેટા... તું તો માડું ગર્વ છે. પણ તું દૂર જશે... ?’

‘મા, તું ચિંતા ન કર. હું તને દરરોજ વીડીયો કોલ કરીશ.’ જ્યાએ સ્મિત આપ્યું, પરંતુ અંદરથી એને ખબર હતી કે સંતાન દૂર જતાં એક ખાલીપો રહેવાનો જ છે.

આરવના વિદાયના દિવસે એરપોર્ટ પર જ્યાએ લાથ પકડીને દીકરાને આશીર્વાદ આપ્યા, ‘હંમેશા યાદ રાખજે, તારી સફળતા મારી સૌથી મોટી ખુશી છે.’ આરવ વિમાનમા વિદેશ ઉપડી ગયો ને જ્યા ઘરે પરત આવી, પણ ઘરમાં દીકરાની ખાલી ખુરશી ભેઈતે એની આંખો ભરાઈ ગઈ.

વર્ષો વીતી ગયા. હવે તો અભ્યાસ બાદ વિદેશમાં આરવ નોકરીમાં વ્યસ્ત થઈ ગયો. કોલ્સ ઓછા થયા, પછી તો ફક્ત મેસેજ. જ્યા દરરોજ દીકરાનો ફોટો ભેઈતે જીવી રહી હતી.

એક દિવસ એને ભારે તાવ આવ્યો. ડોક્ટરે કહ્યું, ‘હવે ખાસ કાળજી રાખવી પડશે.’

જ્યા દીકરાને ફોન કરવા ગઈ, પણ એ મીટિંગમાં હતો. ‘મા, હું પછી વાત કરું, ઓકે ?’

એ શબ્દો સાંભળીને એણે ફોન મૂક્યો, પણ આંખમાંથી આંસુ રોકી ન શકી.

એક રાત્રે જ્યાએ જૂના આલ્બમમાંથી ફોટા કાઢ્યા. દીકરાનો બાળપણનો ફોટો હાથમાં લઈને બોલી, ‘હું તને એકવાર મારી આંખો સામે ભેવા માંગુ છું, બસ એક વાર...!’

પરંતુ એ રાત્રે જ એની તબિયત બગડી ગઈ. પડોશીઓએ હોસ્પિટલ પહોંચાડ્યા. છેલ્લા ઘાસોમાં જ્યાના હાથમાં મોબાઇલ હતું, સ્ક્રીન ફર આરવનો ફોટો.

આરવને ત્યારે ખબર પડી જ્યારે હોસ્પિટલમાંથી ફોન આવ્યો. તે દોડતી ફ્લાઈટ આવ્યો, પણ મોડું થઈ ગયું હતું. માતાના નિજવું શરીર સામે ઊભો રહીને એ તૂટી પડ્યો. હોસ્પિટલના રૂમમાં રાખેલી માતાના હાથમાં એ જ મોબાઇલ હતો, એમાં ખુલ્લો હતો એજ ફોટો, એની હસતી છબી.

આરવ ફફડીને બોલ્યો, ‘મા... તું મને છેલ્લે બોલાવી રહી હતી ને ? માફ કર, હું આવી શક્યો નહિ !’ હોલમાં બધાની આંખો ભીની થઈ ગઈ. માતાના હાથમાંથી મોબાઇલ સરકી પડ્યો. સ્ક્રીન પર તે ફોટો ભોતાં આરવ સમજી ગયો મા ક્યારેય અધૂરા સ્વપ્નો નથી રાખતી. દીકરો એ જ એનું આખું વિશ્વ હોય છે. આરવ માટે હવે એ ફોટો જ જીવનભરનો સહારો બની ગયો.

(લેખક: મીત બેશીની વાર્તા પરથી સંકલિત)

સ્વાદ અને સ્વાસ્થ્યથી ભરપૂર સ્મૂથીઓ - ૧

સવારના 'ચાહા-પાણી' પીવાના આપણા વર્ષો જુના ચલાણમાં હાલમાં એક નવું તત્ત્વ ઉમેરાયું છે. આજની યુવા પેઢી 'સેલ્ફ કોન્સિઅસ' બનીને પોતાનું વજન વધી ન જાય તે માટે અનેક ઉપાયો કરતી હોય છે. તે માટે હાલમાં સવારના 'હેલ્થી ફૂડ્સ' તરિકે નાસ્તામાં સ્વાદિષ્ટ સ્મૂથી બનાવીને ચરબીથી બચી શકાય છે. બનાવવામાં સરળ અને સ્વાદમાં બેસ્ટ એવી અનેક સ્મૂથીમાંથી તમને કઈ અનુકૂળ છે તે શોધી લો. એક સ્વસ્થ સ્મૂથી તમારા દિવસની શરૂઆત કરવાની એક શ્રેષ્ઠ રીત છે.

૧. કેળા-અળસી અને બ્લુબેરી સ્મૂથી:

કેળા, અળસીના બી અને બ્લુબેરી સાથેની સ્મૂથી એન્ટીઓક્સિડન્ટ્સ, ફાઇબર, પ્રોટીન અને સ્વાદથી ભરપૂર છે.

સામગ્રી: ૧ કપ બ્લુબેરી, ૧ કેળું, ૨ ચમચી અળસીના બીજ, અડધો કપ ઘટ્ટ મોળું દહીં, પોણો કપ દૂધ, ૧ ચમચો મધ, ૨ ટીપાં વેનીલા એસન્સ (ઓપ્શનલ છે), બરફના ટુકડા જરૂરત મુજબ.

બનાવવાની રીત: બ્લેન્ડરના નાના બરમાં અળસીના બીજને બારીક પાવડ ફોર્મમાં પીસી લો. બરોબર પાવડર થઈ જાય એટલે તેને મોટા બરમાં લઈને બાકીની બધી આઈટમ ઉમેરીને સ્મૂથ સ્મૂથી બને ત્યાં સુધી બ્લેન્ડ કરો.

૨. બનાના-પાઈનેપલ-કોકોનટ સ્મૂથી

આ સ્મૂથી તમારી કંટાળા જનક સોમવારની સવારને તાજગીથી ભરી દેશે અને તમને યુરોપના ઉષ્ણ કટિબંધીય પ્રદેશોમાં લઈ જશે !

સામગ્રી: ૨ કપ પાકા પાઈનેપલના નાના ટુકડા, ૨ પાકેલા કેળાના નાના ટુકડા, ૧ કપ નાળિયેરનું દૂધ, બરફના ટુકડા જરૂરત મુજબ.

રીત: પાઈનેપલને બ્લેન્ડરમાં ત્યાં સુધી બ્લેન્ડ કરો જ્યાં સુધી તેમાં કોઈ મોટા ટુકડા ન રહે. કેળાના ટુકડાને ઉમેરી તેની સાથે નાળિયેરના દૂધને બ્લેન્ડરમાં ઉમેરો. સારી રીતે બ્લેન્ડ કરીને આ સ્મૂથીને તમારા ઉપયોગમાં લો.

૩. ચોકલેટ બનાના સ્મૂથી

હવે તમારે અને ચોકલેટને અલગ થવાની જરૂર નથી. આ સ્મૂથી સાથે ચોકલેટને હંમેશા માટે તમારા જીવનનો ભાગ બની જવા દો. જો કે વજનના સંતુલન માટે તમારે મીઠાશ વગરની ડાર્ક ચોકલેટને પસંદ કરવી પડશે. હા, મધને મીઠાશ માટે વાપરી શકો છો.

સામગ્રી: ૨ કેળા, ૧ ચમચી ડાર્ક ચોકલેટ, ૧ કપ લોકેટ દૂધ, ૧-૨ ચમચી મધ.

રીત: ડાર્ક ચોકલેટને દૂધ સાથે બરોબર મિક્સ કરી દો. બ્લેન્ડરમાં આ મિશ્રણ, કેળા, મધ અને જરૂરત મુજબ બરફ ઉમેરી એક સ્મુથ સ્મૂથી તૈયાર કરો.

૪. નાસપતી-આદુ સાથે પાલકની સ્મૂથી નાસપતી અને સાથે પાલક ઉમેરીને એક તાકતવાર પીણું બનાવીએ. સ્વાદ ઉમેરવા પણ કેટલાક નવા પ્રયોગ કરીએ, પણ આ મસાલેદાર સ્મૂથી તમને ભરપૂર પ્રોટીન પુરું પાડશે.

સામગ્રી: ૨ કપ પાલક, ૧ નાસપતી સમારેલું, ૧ કપ પાણી, ૧ ચમચી છીણેલું આદુ, ૧ ચમચી લીંબુનો રસ.

રીત: પાલકને સરખી રીતે ધોઈ, નાસપતીના નાના ટુકડાઓ સાથે બધી સામગ્રી લઈ બ્લેન્ડરમાં પીસીને આ સ્મૂથી બનાવી લો. જરૂરત લાગે તો તેને છાણીને પીવો.

૫. એન્ટીઓક્સિડન્ટ બેરી સ્મૂથી

આ એન્ટીઓક્સિડન્ટથી ભરપૂર, ઓછી કેલરીવાળી સ્મૂથી તમારા સ્વાસ્થ્ય અને ત્વચાને સારી બનાવશે અને ઘણા જરૂરી વિટામિન્સ પુરા પાડશે. આ સ્મૂથીમાં ઘણાં બધા વિટામિન્સ હોવાથી ખૂબ જ ઉપયોગી છે.

સામગ્રી: અડધો-અડધો કપ સ્ટ્રોબેરી, બ્લુબેરી, રાસબેરી તથા બ્લેકબેરી, ૧ કપ પાણી.

રીત: સ્ટ્રોબેરી અને રાસબેરીને અડધા કરી કાપો. બધા બેરી અને પાણીને ફૂડ પ્રોસેસર કે બ્લેન્ડરમાં ઉમેરી સ્મૂથ થાય ત્યાં સુધી બ્લેન્ડ કરી આ સ્મૂથી તૈયાર કરો.

૬. સફરજન-કેળા-તજની સ્મૂથી

બધા સ્વાદને સમાવી લેતી આ એક આશ્ચર્યજનક સ્મૂથી તમને બરોબર અનોખી લાગશે. ફળ, સુકો મેવો, ડેરી અને સ્વાદ બધું એક જ પેકમાં આ સ્મૂથીમાં મળશે.

સામગ્રી: ૧ સફરજન, ૧ પાકું કેળું, ૧-૬ બદામ, ૧ કપ સ્કીમ્ડ મિલ્ક, અડધીચમચી તજ પાવડર.

રીત: સફરજનની છાલ કાઢી તેના, સફરજન, કેળા અને બદામના નાના ટુકડાઓ કરો. બધાને ફૂડ પ્રોસેસર કે મિક્સીમાં દૂધ અને તજ સાથે ઉમેરી એક સ્મુથ સ્મૂથી તૈયાર કરો.

તો ચાલો વધુ હેલ્થી સ્મૂથીઓ આવતા અંકમાં...